

Kreditni Rizik

Definicije dospjelih nenaplaćenih potraživanja i nekvalitetne aktive (aktiva klasifikovana u kategoriju C i niže)

Klasifikaciona grupa „C“

U klasifikacionu grupu „C“ klasifikuje se kredit za koji postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju njegovu otplatu.

Kredit klasifikovan u klasifikacionu grupu „C“ (podgrupe „C1“ i „C2“) ima neku od sljedećih karakteristika:

- 1) primarni izvori otplate su nedovoljni za otplatu duga i banka mora da koristi sekundarne izvore za naplatu duga, odnosno izvrši realizaciju kolaterala, pristupi restrukturiranju duga i slično;
- 2) trenutne finansijske mogućnosti korisnika kredita ili tokovi gotovine nijesu dovoljni za namirenje duga koji dospijeva (klijent je nedovoljno likvidan, značajno zadužen ili nije dovoljno kapitalizovan, ima kritično nizak nivo profitabilnosti ili posluje sa gubitkom);
- 3) izražen je negativan trend u poslovanju dužnika;
- 4) kod kratkoročnih kredita postoje indicije da korisnik kredita neće biti u stanju da konvertuje aktivu u gotovinu, što će prouzrokovati nemogućnost korisnika da plati dug na dan dospelja;
- 5) banka ne posjeduje potrebne i ažurirane finansijske informacije na osnovu kojih bi utvrdila finansijsku sposobnost klijenta za otplatu duga;
- 6) postoji kašnjenje u otplati kredita duže od 90 dana.
- 7) Kredit za koji postoji kašnjenje u otplati duže od 90 dana ne može se klasifikovati u višu klasifikacionu grupu, odnosno podgrupu od podgrupe „C1“, a kredit za koji postoji kašnjenje u otplati duže od 150 dana ne može se klasifikovati u višu klasifikacionu grupu, odnosno podgrupu od podgrupe „C2“.

Klasifikaciona grupa „D“

U klasifikacionu grupu „D“ klasifikuje se kredit za koji je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost dužnika, vrijednost i mogućnost realizacije kolaterala, malo vjerovatna.

Kredit klasifikovan u kategoriju „D“ ima neku od sljedećih karakteristika:

- 1) pravno lice koji je korisnik kredita je nelikvidno, sa nedovoljno kapitala, visoko zaduženo, nerentabilno, ima ozbiljne teškoće ili ispoljava trajniju nekonkurentnost, izgledi za razvoj djelatnosti koju to lice obavlja nijesu dobri i sl.;
- 2) nad dužnikom je pokrenut stečajni postupak;
- 3) postoji značajan kreditni rizik, tako da je veoma neizvjestno da li će kredit moći da se naplati u punom iznosu, ali postoje činjenice koje ukazuju da je realno očekivati makar djelimičnu naplatu u bliskoj budućnosti (kredit je u procesu naplate, korisnik kredita je pokrenuo postupak pribavljanja dodatnog kolaterala koji će, u slučaju da se realizuje, potpuno obezbijediti kredit, banka je pokrenula postupak za realizaciju dodatnih instrumenata obezbjeđenja i sl.);
- 4) dužnik kasni sa otplatom kredita duže od 270 dana.

Kredit za koji postoji kašnjenje u otplati duže od 270 dana ne može se klasifikovati u višu klasifikacionu grupu, odnosno podgrupu od grupe „D“.

Klasifikaciona grupa „E“

U klasifikacionu grupu E – „gubitak“ klasifikuje se kredit koje će biti u potpunosti nenaplativ, ili će biti naplaćen u neznatnom iznosu.

Kredit se klasifikuje u klasifikacionu grupu “E” ako:

- 1) bez obzira na kašnjenje u otplati, sadrži najmanje jednu karakteristiku sumnjive aktive, nije u potpunosti obezbijeđen i ne postoje činjenice koje ukazuju da je realno očekivati makar djelimičnu naplatu u bliskoj budućnosti;
- 2) postoji kašnjenje u otplati kredita duže od 365 dana.

Metode usvojene za utvrđivanje rezervacija i ispravki za potencijalne kreditne gubitke.

U 2013 godini uveden je MRS 39 kojim se propisuje izračunavanje ispravki vrijednosti. Rezerve se takodje utvrđuju, ali se ne knjiže i ne prikazuju u bilansu banke. Na poslovanje banke utiču preko sopstvenih sredstava. Razlika između rezervi i spravki predstavlja potrebne, odnosno nedostajue rezerve, koje čine odbitnu stavku sopstvenih sredstava.

Eksterna klasifikacija: procenat rezervacija za svaku klasifikacionu kategoriju utvrdila je Centralna banka Crne Gore. Na osnovu klasifikacije u određenu klasifikacionu grupu, vrši se i utvrđivanje rezervacija u skladu sa datom tabelom.

Interna klasifikacija: Ispravke vrijednosti se utvrđuju individualnom ispravkom za potraživanja veća i od 50 hilj Eur, diskontovanjem novčanih tokova, uključujući novčane tokove od prodaje kolaterala, dok se za potraživanja manje od 50 hilj Eur, ispravka izračunava na grupnoj osnovi. Ukoliko se individualnom ispravkom utvrdi iznos ispravki 0 Eur, izračunavanje ispravki se vrši po grupnoj osnovi. Grupna ispravke se računa tako što se na ukupan iznos potraživanja, uključujući dospjelu i nedospjelu glavnica, kamatu, naknade i AVR, umanjen za haircutovanu vrijednost kolaterala, primijeni procenat naplate kredita utvrdjen na osnovu migracionih matrice, za utvrdjene grupe u skladu sa danima kašnjenja, i primijeni LGD (Loss given default, koji predstavlja procenat kredita koji se neće naplatiti ukoliko su mu dani kašnjenja preko 90 dana) i LCP (Loss confirmation period, koji predstavlja period u kojem se reflektuju problemi sa klijentom na izmirenje potraživanja).

EKSTERNA KLASIFIKACIJA		ZAJEDNICKI UPOREDNI	INTERNA KLASIFIKACIJA		
Grupa	% rezervi		Pravna lica	Fizicka lica	
A	0%	dani kasnjenja	PD grupa	% ispravke	% ispravke
A	0%	0	I	5.93%	2.13%
A	0%	1-30	II	21.11%	4.61%
B1	2%	31-60	III	26.18%	19.89%
B2	7%	61-90	IV	31.25%	28.25%
C1	20%	91-150	V	90.25%	86.52%
C2	40%	151-270	V	90.25%	86.52%
D	70%	271-365	V	90.25%	86.52%
E	100%	366-730	V	90.25%	86.52%
E	100%	731-	VI	100.00%	100.00%

**Ukupan iznos izloženosti nakon računovodstvenog prebijanja
i bez uzimanja u obzir tehnika ublažavanja kreditnog rizika**

Klasifikacija	Ukupno Glavnica	Rezerva glavnice	Ispravka glavnice	NETO KREDITI
0-30 A	12,664,213.91	0.00	22,981.03	12,641,232.88
31-60 B1	2,786,652.12	55,733.04	7,351.64	2,779,300.48
61-90 B2	29,071.48	2,035.00	438.44	28,633.04
91-150 C1	4,432,638.25	886,527.65	29,038.63	4,403,599.62
151-270 C2	857,983.88	343,193.55	21,851.63	836,132.25
271-365 D	935,080.48	654,556.34	3,962.42	931,118.06
366-730 E	514,307.96	514,307.96	164,924.81	349,383.15
UKUPNO	22,219,948.08	2,456,353.54	250,548.60	21,969,399.48

**Prosječan iznos izloženosti tokom izvještajnog perioda,
razvrstan prema različitim kategorijama izloženosti.**

Klasifikacija	prosjek u 2016
A	10,753,353.47
B1	3,701,270.57
B2	819,721.17
C1	4,329,734.91
C2	785,738.64
D	1,083,903.73
E	525,614.74
UKUPNO	21,999,337.22

Podjela izloženosti po geografskim područjima

Pregled izloženosti po geografskim područjima na 31.12.16.	
nerezidenti	5,874,633.76
BAR	152,316.98
BERANE	1,939.74
BIJELO POLJE	51,735.04
BUDVA	214,500.00
CETINJE	118,897.73
DANILOVGRAD	316,698.79
HERCEG-NOVI	855,499.74
KOLASIN	19,119.59
KOTOR	449,609.96
NIKSIC	153,806.37
PODGORICA	12,558,692.98
ROZAJE	888.84
TIVAT	1,000,000.00
ULCINJ	201,059.96
UKUPNO NETO KREDITI	21,969,399.48

Podjela izloženosti prema vrsti djelatnosti

R.br.	Djelatnost	A) Bruto krediti	B) Ostala potraživanja
I	Pravna lica - rezidenti	14,429	23
1	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	0	0
2	Vađenje rude i kamena	940	0
3	Prerađivačka industrija	833	0
4	Snabdijevanje električnom energijom	0	0
5	Snabdijevanje vodom	558	0
6	Građevinarstvo	2,278	0
7	Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	1,647	0
8	Saobraćaj i skladištenje	515	0
9	Usluge pružanja smještaja i ishrane	1,398	0
10	Informisanje i komunikacije	49	0
11	Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	65	0
12	Poslovanje nekretninama	243	0
13	Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	2,576	0
14	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	48	0
15	Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	0	0
16	Obrazovanje	2,235	0
17	Zdravstvo i socijalna zaštita	848	23
18	Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	0	0
19	Ostale uslužne djelatnosti	196	0
20	Djelatnosti domaćinstva kao poslodavca	0	0
21	Djelatnosti eksteritorijalnih organizacija i tijela	0	0
II	Fizička lica - rezidenti	1,913	0
III	Nerezidenti	5,878	1,017
*	Ukupno (I+II+III)	22,220	1,040
E	Kamatna potraživanja i ispravka vrijednosti kamatnih potraživanja	294	94
F	Vremenska razgraničenja kamata i naknada i ispravka vrijednosti	2,389	0

Podjela svih izloženosti prema preostalom dospijeću, razvrstanih prema kategorijama izloženosti na 31.12.2016

Finansijska aktiva u bilansu stanja	1 - 7 dana	8 - 15 dana	16 - 30 dana	31 - 90 dana	91 - 180 dana	181 - 365 dana	1 - 5 godina	Preko 5 godina	UKUPNO
Novčana sredstva, računi depozita kod ce	4,148	0	0	0	0	0	0	0	4,148
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	348	0	0	0	0	0	0	0	348
Sredstva kod banaka	1,660	0	0	0	0	0	0	0	1,660
Sredstva izdvojene obavezne rezerve	2,140	0	0	0	0	0	0	0	2,140
Kredit	2,030	75	74	715	5,574	5,457	10,305	494	24,724
Finansijska sredstva koja se drže za trgo	0	0	0	0	0	0	0	0	0
HoV raspoložive za prodaju	2,116	0	0	0	0	0	0	0	2,116
HoV koje se drže do dospijeća	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Derivatna finansijska sredstva kao instrum	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostala sredstva koja se vode po fer vrijedr	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostala potraživanja	4,316	0	0			0	0	0	4,316
Ukupno :	12,610	75	74	715	5,574	5,457	10,305	494	35,304

KLASIFIKACIJA AKTIVE NA 31.12.16

Klasifikacija aktive 31.12.16

(000 EUR-a)

R. br.	Stavke aktive bilansa	Novčani kolateral	Ostali kolaterali	Klasifikacija					Ukupno
				A	B	C	D	E	
		1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Ukupni krediti i potraživanja (1a+1b+1c+1d+1e+1f)	2,117	132,487	15,184	3,130	6,105	1,017	637	26,073
1.a	Kreditni od banaka i klijenata	2,117	132,487	12,664	2,816	5,291	935	514	22,220
1.b	Sredstva i depoziti kod banaka			1,017	0	0	0	0	1,017
1.c	Kamata			145	22	74	59	123	423
1.d	Factoring i forfeting			0	0	0	0	0	0
1.e	Potraživanja banke po neizmirenim akceptima, garancijama i mjenicama			0	0	0	23	0	23
1.f	Vremenska razgraničenja			1,358	292	740	0	0	2,390
2.	Investicione HOV			2,166					2,166
3.	Investicije u pridružena preduzeća i zajedničke poduhvate po metodi kapitala i u zavisna preduzeća			9,340					9,340
4.	Ostale stavke aktive u aktivima na koje se izdvajaju rezervacije			2,333					2,333
5.	Aktiva na koju se izdvajaju rezervacije za potencijalne gubitke (1+2+3+4)	2,117	132,487	29,023	3,130	6,105	1,017	637	39,912
6.	Obračunate regulatorne rez. za kreditne gubitke za pozicije: 1a+1b+1c+1d+1e+1f			0	65	1,418	713	637	2,833
7.	Ispravka vrijednosti za kreditne gubitke za pozicije: 1a+1b+1c+1d+1e+1f			25	8	54	4	197	288
8.	Potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene kreditne gubitke (6-7)	0	0	-25	57	1,364	709	440	2,545
9.	Obračunate regulatorne rezerve za gubitke za ostale stavke u aktivima za pozicije 2+3+4								0
10.	Ispravka vrijednosti za ostale stavke aktive za pozicije: 2+3+4			169					169
11.	Potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke u aktivima (9-10)	0	0	-169	0	0	0	0	-169
12.	Ukupno obračunate regulatorne rezerve za gubitke za kredite i ostale stavke u aktivima (6+9)	0	0	0	65	1,418	713	637	2,833
13.	Ukupno ispravka vrijednosti za kredite i ostale stavke aktive (7+10)	0	0	194	8	54	4	197	457
14.	Ukupno potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke na kredite i u aktivima (8+11)	0	0	-194	57	1,364	709	440	2,376
15.	Posebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke u aktivima (račun 3025)			0	40	113	21	350	524
16.	Iznos nedostajućih rezervi **				17	1,251	688	90	2,046
17.	Bilansna aktiva na koju se ne izdvajaju rezerve za potencijalne gubitke			6,990					6,990
18.	Ukupno aktiva : (5+17)	1,727	109,445	34,836	4,175	7,642	1,134	658	48,445
19.	UKUPNA AKTIVA (18-13) *	1,727	109,445	34,710	4,170	7,617	1,129	544	48,170

rbr	Kolateral po kategorijama	A	B	C	D	E	UKUPNO
1.	Kreditni ili dio kredita obezbijedeni novčanim depozitom	2,117					2,117
2.	Kreditni ili dio kredita obezbijedeni ostalim kolateralom sa šifrom	89,529	12,037	21,091	6,439	3,391	132,487
3.	Ostali plasmani obezbijedeni novčanim depozitom						0
4.	Ostali plasmani obezbijedeni drugim validnim kolateralom (šifra)						0

Pregled vanbilanskih izloženosti po kategorijama klasifikacije

Klasifikacija vanbilansa na 31.12.16								(000 EUR-a)	
R. br.	Stavke aktive vanbilansa	Novčani kolateral	Ostali kolatera	Klasifikacija					Ukupno
				A	B	C	D	E	
		1	2	3	4	5	6	7	8 (3+4+5+6+7)
1.	Izdate garancije	187	1,009	668	100	0	0		768
2.	Date kreditne obligacije (odobreni, a	86	7,971	297	0	0	0		297
3.	Avali i akcepti mjenica								0
4.	Ostala jamstva								0
5.	Nepokrivena kreditna pisma (akreditivi)								0
6.	Ostale stavke bilansa na koje se izdvajaju								0
7.	Vanbilans na koji se izdvajaju rezervacije za potencijalne gubitke	273	8,980	965	100	0	0	0	1,065
8.	Obračunate regulatorne rezerve po vanbilansnim stavkama			0	7	0			7
9.	Rezerviranja za gubitke po vanbilansu				1	0			1
10.	Potrebne regulatorne rezerve za gubitke po vanbilansu (8-9)	0	0	0	6	0	0	0	6
11.	Posebne regulatorne rezerve za gubitke po vanbilansu (konto 3025)				3	0			3
12.	Iznos nedostajućih rezervi po vanbilansu **				3				3
13.	Vanbilansna aktiva na koje se ne izdvajaju rezerve za potencijalne gubitke			121,324					121,324
14.	Ukupno vanbilans (7+13) *	273	8,980	122,289	100	0	0	0	122,389

rbr	Kolateral po kategorijama	A	B	C	D	E	UKUPNO
1.	Vanbilansne stavke obezbijedene novčanim depozitom	273	0	0	0		273
2.	Vanbilans obezbijeden drugim validnim kolateralom (šifra)	8,980	0	0	0		8,980

Nekvalitetna aktiva po granama djelatnosti, posebno iskazan iznos nedospjelih potraživanja, dospjelih nenaplaćenih potraživanja i rezervi 31.12.2016

Kategorija C1				
KREDITI	nedospjelo	dospjelo	ispravke	izloženost
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	9,110.46	106,200.13	1,831.84	113,478.75
Informisanje i komunikacije	2,235,085.67	0.00	10,936.76	2,224,148.91
Poslovanje nekretninama	1,898,478.91	101,260.06	15,829.25	1,983,909.72
Snabdijevanje vodom	27,599.50	54,903.52	440.78	82,062.24
UKUPNO	4,170,274.54	262,363.71	29,038.63	4,403,599.62

Kategorija C2				
KREDITI	nedospjelo	dospjelo	ispravke	izloženost
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	47,015.86	17,637.23	7,140.30	57,512.79
Informisanje i komunikacije	588,000.00	42,694.35	2,094.82	
Snabdijevanje vodom	96,224.65	66,411.79	12,616.51	150,019.93
UKUPNO	731,240.51	126,743.37	21,851.63	207,532.72

Kategorija D				
KREDITI	nedospjelo	dospjelo	ispravke	izloženost
Informisanje i komunikacije	0.00	847,551.62	3,962.42	843,589.20
Snabdijevanje vodom	64,247.07	23,281.79	0.00	87,528.86
UKUPNO	64,247.07	870,833.41	3,962.42	931,118.06

Kategorija E				
KREDITI	nedospjelo	dospjelo	ispravke	izloženost
Finansijske djelatnosti i djelatnost	7,974.23	14,568.02	1,877.18	20,665.07
Gradovinarstvo	0.00	349,900.00	70,315.84	279,584.16
Poslovanje nekretninama	0.00	132,917.33	91,155.98	41,761.35
Snabdijevanje vodom	0.00	8,948.38	1,575.81	342,010.58
UKUPNO	7,974.23	506,333.73	164,924.81	684,021.16

**Iznos nekvalitetne aktive i dospjelih nenaplaćenih potraživanja,
posebno iskazane,
podijeljene na značajna geografska područja,
uključujući rezervacije za svako geografsko područje**

Kategorija C1				
KREDITI	nedospjelo	dospjelo	ispravke	izlozenost
CETINJE	6,664.42	1,048.95	1,302.01	6,411.36
PODGORICA	4,136,010.62	119,455.83	27,736.62	4,227,729.83
REPUBLIKA SR	27,599.50	141,858.93	0.00	169,458.43
UKUPNO	4,170,274.54	262,363.71	29,038.63	4,403,599.62

Kategorija C2				
KREDITI	nedospjelo	dospjelo	ispravke	izlozenost
NIKŠIJE	96,224.65	46,420.18	0.00	142,644.83
PODGORICA	47,015.86	60,331.58		
NEREZIDENTI	588,000.00	0.00	5,856.63	582,143.37
ULCINJ	0.00	19,991.61	0.00	19,991.61
UKUPNO	731,240.51	126,743.37	5,856.63	744,779.81

Kategorija D				
KREDITI	nedospjelo	dospjelo	ispravke	izlozenost
CETINJE	64,247.07	23,281.79	0.00	87,528.86
HERCEG NOVI	0.00	847,551.62	3,962.42	843,589.20
UKUPNO	64,247.07	870,833.41	3,962.42	931,118.06

Kategorija E				
KREDITI	nedospjelo	dospjelo	ispravke	izlozenost
DANILOVGRAD	0.00	349,900.00	70,315.84	279,584.16
NIKŠIJE	0.00	11,262.99	0.00	11,262.99
PODGORICA	7,974.23	145,170.74	94,608.97	58,536.00
UKUPNO	7,974.23	506,333.73	164,924.81	349,383.15

Promjene na računima ispravke vrijednosti nenaplativih potraživanja i rezervisanja

R.br.	Datum	Stanje racuna 3025	Obracunat e regulatorn e rezervacij e za potencijla ne gubitke	Ispravka vrijednosti za bilansne stavke i rez. za vanbil. stavke	Potrebne regulatorn e rezerve iz dobiti za procijenje ne gubitke	Nedostaju ce rezerve *	Izvori pokrica nedostaju cih rezervi na kraju godine	Stanje racuna 3025 na kraju godine
							Dobit tekuće godine	
1	2	3	4	5	6 =4-5	7	8	9=3+8
1	1. januar	224	3,329	274	3,055	2,646		224
2	31. mart	224	2,755	292	2,463	2,066		224
3	30. jun	237	2,978	324	2,654	2,258		237
4	30. septembar	217	2,938	375	2,563	2,178		217
5	31. decembar	217	2,840	457	2,383	2,049		217